

LUND UNIVERSITY

"Kartlägg det S-styrda affärskomplexet"

Jonung, Lars

Published in:
Svenska Dagbladet Debatt

2025

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Jonung, L. (2025). "Kartlägg det S-styrda affärskomplexet". *Svenska Dagbladet Debatt*.
<https://www.svd.se/a/25AbJr/lars-jonung-kartlagg-det-s-styrda-affarskomplexet>

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Debatt

Replik | Invandring

Weimers sprider rasistisk dynga

Istället för att se företagens behov och utmaningar, ser Charlie Weimers en dimridå för att skapa en våg av vad han kallar för massinvandring till Europa. Men Talangpoolen är ett matchningsverktyg, inget annat, skriver EU-parlamentariker Abir Al-Sahlani (C) i en replik. [SvD.se/XjQnJo](#)

Foto: CaiSa Rasmussen/TT

→ SvD.se

Slutreplik | Byggmateri

Oklar livslängd för byggnader i trä

Boverkets klimatdeklaration har en kort beräkningsgräns på 50 år, vilket gynnar byggnadsmateri

Foto: Janerik Henriksson/TT

→ SvD.se

Dags att kartlägga det S-styrda affärskomplexet

Det socialdemokratiska partiet har byggt upp ett affärspolitiskt komplex vars omfattning är unik i världen. Denna struktur öppnar för politisk korruption, skriver Lars Jonung.

Politisk korruption står idag i fokus i den internationella debatten. Diskussionen gäller samhällen karaktäriserade av *crony capitalism*, ”kompiskapitalism”, där oligarker, enormt rika personer eller familjer, gynnar sig själva genom sitt inflytande över politiken. Här hotas den liberala demokratin av den nära kopplingen mellan politisk och ekonomisk makt. Trumps valseger och Elon Musks framträdande ställning i den nya administrationen i Washington belyser fenomenet.

Denna debatt gäller utlandet. Men hur är det i Sverige? Vårt land är unikt bland demokratier när det gäller förbindelsen mellan partipolitik och affärer. Det socialdemokratiska partiet har nämligen under sitt långa maktinnehav systematiskt gynnat ett komplex av närstående företag och organisationer genom bland annat lagstiftning och olika former av finansiellt stöd. S-partiet har dessutom direkt ägt företag, ett fenomen som är sällsynt bland västliga demokratier.

Till det socialdemokratiska partiets affärskomplex hör Coop (Konsum med detaljhandel, en gång störst i Sverige), Folksam (en av de största aktörerna inom försäkringsbranschen), OK (numera OKQ8 med omkring 770 bensinstationer), HSB och Riksbyggen (verksamma inom byggsektorn), Fonus (störst i Sverige med omkring 300 begravningsbyråer) samt Familjens Jurist (Sveriges största byrå inom familjejuridik). Några nedlagda företag ingår i bilden som ARE-bolagen (en gång Sveriges största företag för utomhusreklam), BPA (en gång ett ledande byggbolag) och RESO (en gång stor ägare av hotell och turistanläggningar).

S-komplexet omfattar också Folket Hus och Parker, tidningar och tidskrifter samt tanke-smedjan Arena. Hit hör också organisationer som fackförbunden inom LO, ABF, PRO (pensionärsorganisation), Unga Örnar, Allmännyttan (tidigare SABO) och Hyresgästföreningen. Korsägandet inom denna sfär är utbredd, ofta med LO och Coop som spindeln i nätet. Även det socialdemokratiska partiets lotteriverksamhet är en del av denna affärspolitiska sfär. Listan kan göras ännu längre.

Rörelseföretagen är som regel aktiva på marknader som är nära knutna till kommunernas verksamheter. Kommuner, som är eller

har varit S-styrda, har använt den politiska makten till att stödja S-företagen. Mönstret är tydligt i min egen hemstad Lund när det gällt lokalisering av Konsumbutiker, OK:s bensinstationer, ARE-bolagens reklampelare och tilldelningen av tomtmark till HSB och Riksbyggen. Det handlar om överföring av ekonomiska värden i en process som – om vi sett den utomlands – hade klassificerats som renodlad politisk korruption. S-partiet har med sin affärspolitiska verksamhet en förkrossande stark finansiell bas gentemot sina politiska konkurrenter. Här finns ingen maktbalans eftersom de övriga politiska partierna inte är kopplade till liknande affärskomplex. Det är S-jätten mot några svaga dvärgar.

Som påpekades inledningsvis: inget annat land i Europa uppvisar ett sådant affärspolitiskt komplex som det socialdemokratiska i Sverige. Det bör beskrivas som *crony corporativism*, kompiskorporativism. Samhällsvetare i Sverige har knappast studerat detta fenomen. Den statliga så kallade Maktutredningen 1985–1990 kastade inte ljus över S-nätverket. Den löpande ekonomiska rapporteringen i dagens massmedier ger föga uppmärksamhet åt kompiskorporativismen.

Det är hög tid att det socialdemokratiska affärskomplexet kartläggs genom en ambitiös statlig offentlig utredning byggd på etablerad samhällsvetenskaplig forskning. En sådan undersökning kräver omfattande resurser och många år av arbete. Utredningen bör ha fyra huvuduppgifter.

Först ska den kartlägga hela S-komplexets framväxt, drivkrafter och omfattning. Här ska den jämföra mönstret i några kommuner med långvarigt socialdemokratiskt maktinnehav med kommuner med utdraget borgerligt styre.

I nästa steg ska utredningen beräkna storleken på det ekonomiska stöd via politiska beslut som direkt eller indirekt överförts till företag och organisationer närstående socialdemokratin. Det kommer att röra sig om enorma belopp med tanke på bland annat de subventioner som öppet getts till HSB och Riksbyggen via gynnsamma lån och räntor. Hyresgäst rörelsen är ett annat exempel. Den har idag i praktiken en beskattningsrätt av hyresgäster som ger en inkomst på långt över 200 miljoner kronor årligen. Undersökningen bör

Professor Lars Jonung efterlyser en statlig utredning kring den politiska maktens inblandning i affärsvärlden i Sverige. Foto: Tomas Oneborg

” Här finns ingen maktbalans eftersom de övriga politiska partierna inte är kopplade till liknande affärskomplex.

täcka hela efterkrigstiden för att ge en balanserad historisk kalkyl.

I ett tredje steg ska utredningen studera effekterna på svensk ekonomisk tillväxt av det politiska affärskomplexet. I vilken utsträckning har denna struktur påverkat vår tillväxt? Frågan är berättigad eftersom Sverige tappade i välstånd i förhållande till jämförbara länder under den senare hälften av 1900-talet, det vill säga under det långa socialdemokratiska maktinnehavet.

Slutligen, som en fjärde punkt, ska utredningen analysera om och hur den liberala demokratin kan skyddas från det korporativa system som S-partiet byggt upp. Vilka åtgärder kan stärka grunden för den liberala demokratin? En årlig och öppen redovisning för varje kommun om sambanden mellan S-partiets affärskomplex och den kommunala verksamheten vore en metod att ge väljarna information som skulle främja den lokala demokratin.

Denna fjärde punkt bör vara ett centralt avsnitt i utredningen – en punkt som aktualiserats av den politiska korruptionen i vår omvärld. Om utredningen skulle dra slutsatsen att det socialdemokratiska affärskomplexet har främjat den liberala demokratin i Sverige trots inslaget av kompiskorporativism, bör den i logikens namn föreslå hur andra politiska partier än S-partiet ska få bättre möjligheter att starta egna butiker, bensinstationer, försäkringsbolag, fackföreningar, hyresgäst rörelser, begravningsbyråer, juristbyråer och så vidare. Konkurrensen mellan olika partipolitiska affärskomplex borde ju då förstärka den liberala demokratin.

Under åren 1961–1975 arbetade den statliga Koncentrationsutredningen för att kartlägga maktkoncentration och ägarstruktur inom det privata näringslivet. Den producerade inte mindre än åtta delbetänkanden liksom en rad doktorsavhandlingar under sina fjorton år.

Det är hög tid för en ny Koncentrationsutredning med fokus på det socialdemokratiska affärskomplexet nu när vi ser hur den liberala demokratin hotas av sammanväxten av politisk och ekonomisk makt i vår värld.

Lars Jonung professor emeritus, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet